

ТАҚРИЗИ МУҚАРРИЗИ РАСМӢ

ба десертатсияи Суриева Шакармо Чоршапбиевна дар мавзӯи дар мавзӯи “Тарбияи ватандӯстии хопандагони муассисаҳои таҳсилоти миёнаи умумӣ зимни омӯзиши “Тоҷикон”-и академик Бобочон Ғафуров, ки барои дарёфти дараҷаи илмӣ номзади илмҳои педагогӣ аз рӯйи ихтисоси 13.00.01-педагогикаи умумӣ, таърихи педагогика ва таҳсилот пешниҳод шудааст

Асосгузори сулҳу ваҳдати миллӣ-Пешвои миллат, Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон соли 2019 дар паёмашон ба Маҷлиси Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон бо мақсади шинохти дурусти таърих, тарғиби мероси таърихиву фарҳангии миллати тоҷик чунин таъкид кардаанд: «Таърихи пурифтихори халқи тоҷик мактаби бузурги худшиносӣ мебошад ва мо вазифадорем, ки ба он арҷ гузорем, саҳифаҳои дурахшони қаҳрамониву диловарии гузаштагони худро омӯзем ва онро ҳамчун асоси ғояи ватандӯстиву садоқат ба Ватан ташвиқ намоем».

Ба андешаи Роҳбари давлат дар шароити ҷаҳонишавӣ ва рушди технологияҳои иттилоотӣ, ки воридшавии унсурҳои бегонаро ба фарҳанги миллӣ осон гардондааст, рӯ овардан ба таърих ва огоҳ будан аз аслу насаби хеш барои ҳар як фарди миллат, хусусан насли ҷавон зарур ва ҳатмӣ буда, вазифаи асосии муассисаи таълимӣ дар он аст, ки дар ниҳоди наврасону ҷавонон меҳри Ватанро ҷой карда, барои ҷун фαρди худогоху худшинос ва ватандӯсту меҳанпараст ба камол расидани онҳо шароити мусоиди омӯзишу тарбияро фароҳам орад.

Кори илмӣ зикршуда дар доираи меъёр ва талаботи муайяншуда иҷро шуда, мазмунан ба бандҳои 3,4,5-и шиносномаи ихтисоси илмӣ 13.00.01 Педагогикаи умумӣ, таърихи педагогика ва таҳсилот ва талаботи КОА-и назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон ҷавобгӯ мебошад.

Ҷун, Ватан дар худ арзишҳои таърихӣ, фарҳангӣ, тарбиявӣ, зебоипарастӣ ва ахлоқи ҳамидаро таҷассум мекунад. Барои ҳамин ҳам, Ватанро дӯст дошт ва

содик ба ӯ буд.

Бо дарназардошти андешаҳои ғавқуззикр муҳаққиқ Суриева Шакармо Чоршанбиевна диссертатсияро дар мавзӯи “Тарбияи ватандӯстии хонандагони муассисаҳои таҳсилоти миёнаи умумӣ зимни омӯзиши “Тоҷикон”-и академик Бобочон Ғафуров унвон кардааст, ки муҳим ва дархӯри замон буда, аҳамияти хосси таълимӣ ва тарбиявӣ дорад, дар ба камол расидани насли худогоҳу худшинос ва ватандӯст нақши муассир мегузорад.

Унвончӯ, пас аз баргузори татқибаҳои педагогӣ ба чунин нағзониҳои илмӣ дастёб гардидааст. Аз ҷумла, мавқеи асари бунёдии “Тоҷикон”-и Бобочон Ғафуровро ҳамчун воситаи тарбияи ватандӯстии хонандагони муассисаҳои таҳсилоти миёнаи умумӣ аз ҷиҳати назариявӣ амалӣ асоснок намуда, бо истифода ва мавриди озмоиш қарор додани барномаи озмоишии махсуси омӯзиши «Тоҷикон»-и академик Бобочон Ғафуров ва модели педагогии ташаккули сифатҳои ватандӯстии хонандагон самарабахшии таҳқиқотро собит ва дар ин раванд хусусият, методу восита ва намудҳои тарбияи ватандӯстии хонандагонро дар шароити муассисаи таҳсилоти миёнаи умумӣ муайян кардааст. Роҳҳои муосир ва муассири ташаккули худогоҳиву худшиносии хонандагон, тарбияи ҳисси амиқи ватанпарварӣ, муҳаббат ба Ватанро ба муассисаҳои таълимӣ пешниҳод намудааст.

Диссертатсия аз 3 боб, 9 зербоб, 4 ҷадвал ва 2 диаграмма иборат буда, 168 саҳифаи ҷопиро дар бар мегирад.

Муҳаққиқ дар мукаддимаи рисола зарурат, дараҷаи коркарди илмӣ, мавҷудияти муаммо, ихтилофот, ҳадаф, объект, предмет, фарзия, асосҳои назариявӣ методологӣ, сарчашмаи маълумот ва заминаҳои эмпирикийи пойгоҳи таҳқиқотро мушаххас намуда, бо иҷрои вазифаҳои ба насагирифтааш ва гузаронидани озмоиши педагогӣ ба нағзони илмӣ дастёб шуда, нуктаҳои барои дифоъ пешниҳод кардааст, ки дараҷаи эътимоднокиву асоснокии натиҷаҳои таҳқиқотро собит менамояд.

Дар боби якуми диссертатсия, ки “Асосҳои назариявӣ-методологии тарбияи ватандӯстии хонандагон дар муассисаҳои таҳсилоти миёнаи умумӣ”

унвон шудааст, масъалаҳои: адабиёти илмӣ-педагогӣ дар робита ба мавзуи таҳқиқот, ҷанбаҳои педагогии ташаккул ва тарбияи маънавӣ-ватандӯстӣ, мазмуни тарбияи ватандӯстӣ ҳадаф ва вазифаҳои он дар раванди таҳсилоти муосирро омӯхтаву таҳлил кардааст. Дар робита ба ин, аз ҷумла, таъкид менамояд, ки таҳқиқи тарбияи ватандӯстӣ дар ҳама давраи замони мавриди таҳқиқоти олимони илмҳои педагогӣ қарор дошт, дорад ва минбаъд низ қарор мегирад. Чун тарбияи ватандӯстӣ бо дигар унсурҳои тарбия, махсусан, тарбияи маънавӣ-ахлоқӣ робитаи амиқ дорад, покини ахлоқ ва маънавиёти баланд асоси ватандӯстӣ махсуб ёфта, бе ахлоқи шоистаи ватандӯсти асил шудан нашояд.

Вобаста ба ин, муаллиф дар саҳифаи 23-и диссертатсияаш бамаврид таъкид кардааст, ки: “тарбияи маънавӣ омили асосии рушди ҷомеаи давлат махсуб ёфта, тарбияи насли солиму ватандӯст дар руҳияи арзишҳои миллии тақозои замони муосир мебошад ва рушди устувору ояндаи дурахшони ҷомеаи давлатро таъмин менамояд”.

Муҳаққиқ бар он назар аст, ки масъалаҳои тарбияро бе ташаккули ҳиссиёти маънавӣ, маҷмуи ақидаҳо, эътиқоду идеалҳо, хусусиятҳои эмотсионалӣ ва иродавии характер, инчунин одатҳои рафтори мадании шахсият ба танзим даровардан нашояд. Чунки сифатҳои маънавӣ-психологӣи шахсият дар муҳити оила, мактаб ва ҷомеа ташаккул меёбанд. Дар ин раванд муассисаҳои таълимиро мебарояд, ки дар замири хонандагон мазмуни ватанпарастӣ аз дарки бошуурокаи манфиатҳои миллию давлатиро парварида, онҳоро ба ватандорӣ ҳидоят намоянд.

Боби дуюми диссертатсия, ки “Тоҷикон”-и академик Бобочон Ғафуров ҳамчун осори гаронмоя дар тарбияи ватандӯстии насли наврас” муайян шудааст, муҳаққиқ таърихи нашр, мазмуни асосии ҷисмҳои асари оламшумул “Тоҷикон” – ро баррасӣ карда, ҷиҳати рушди тарбияи ватандӯстии хонандагони муассисаҳои таҳсилоти миёнаи умумӣ модели педагогиро таҳияву мавриди таҷрибаи педагогӣ қарор додааст.

Аз ҷумла, муҳаққиқ ба хулосае омадааст, ки “асари мазкур, дар қатори офаринишҳои тамаддуний, ҳамчун осори гаронмоя дар худшиносии

худогоҳии миллии халқи тоҷик, ҳофизаи беназири таърихӣ он, кишвару кишвардорӣ, ватану ватандӯстӣ, маънавиёту маърифати динӣ, забон, мактабу маориф, илму адабиёту фарҳанг, одобу муносибат бо халқҳои дигар ганҷи бебаҳоро мемонад” (саҳифаи 42-43-и диссертатсия).

Якин аст, ки моделсозӣ дар илми педагогика воситаи мураккаб, вале зарурии таҳлили илмӣ ва тарҳрезии амалии таълимӣ мебошад. Модел гузаришро аз мушоҳидаҳои эмпирикӣ ба идоракунии огоҳонаи равандҳои педагогӣ таъмин карда, навовари роӣи кор оварда, самаранокии фаъолиятро тбаланд бардоштаву таъмин месозад.

Диссертант аснои озмоиши модели педагогикаш омилҳои асосӣ ва муассири ташаккули тарбияи ватандӯстиро муайян карда, натиҷаҳоро пешгӯӣ намуда, роҷеъ ба ташаккули рушди сифатҳои ватандӯстии хонандагон ба муассисаҳои таҳсилоти миёнаи умумии кишвар тавсияҳои мушаххас ва судманд пешниҳод кардааст.

Дар боби сеюми диссертатсия, ки “Роҳу усул ва воситаҳои тарбияи ватандӯстии хонандагон дар заминаи омӯзиши “Тоҷикон”-и академик Бобочон Ғафуров” номгузорӣ шудааст, докталаби дараҷаи илмӣ масъалаҳои: ҷойгоҳи “Тоҷикон”-и Бобочон Ғафуров дар ташаккули ҳисси ватандӯстии хонандагон, роҳу усул ва тарбияи насли наврас зимни омӯзиши “Тоҷикон”-и Бобочон Ғафуров ва меъёрҳо, нишондиҳандаҳои дараҷаи тарбияи ватандӯстии хонандагон дар муассисаҳои таҳсилоти миёнаи умумӣ мавриди таҳқиқу озмоиш қарор дода, дар ҷараёни тадқиқот аз усули таҳлили адабиёти илмӣ, таърихиву педагогӣ, муқоисавӣ, бонизомӣ ва сохторӣ, пурсишнома, қорқарди омории иттилоот, мушоҳида ва суҳбат истифода кардааст. Дар раванди таҳқиқ омӯзиши асари бунёдии академик Бобочон Ғафуров “Тоҷикон”-ро ба роҳ монда, ҷорабиниҳои таълимию тарбиявӣ аз ҷумла, ҳафтаи фаннӣ, дарсҳои қушод ва ҷорабиниҳои беруназсинфӣ (мутолиаи китоби “Тоҷикон”, конференсияҳои илмӣ-амалӣ, семинарҳои илмӣ, вохӯриву маҳфили саволу ҷавоб, навиштани иншоро баргузор кардааст, ки бешубҳа ба азхудшавии асар ва ташаккули ватандӯстии хонандагон дар муассисаҳои таҳсилоти миёнаи умумӣ мусоидат кардаанд. Дар

интиҳо ба хулосае расидааст, ки ҳар як шахрванди тоҷик бояд аз таърихи гузаштаи миллати хеш оғаҳ бошад, кӣ будани худро муайян кардаву дар эҳтиром ва гиромидошти қаҳрамониҳои гузаштагонаш, ҳифзи сарзамини аҷдодиаш камари ҳиммат баста, ояндаи нек, дурахшон ва беназири ватанаш-Тоҷикистонро таъмин созад. Дар ин роҳи пуршараф ва амалинамоии мақсаду маромҳои шоиста, шоҳасари академик Бобочон Гафуров “Тоҷикон” –ро сармашки қор ва мабноси фаъолият қарор диҳад. Зеро ин асари бунёди насли воқеан худогоҳу афкори солиму созандадоштаро тарбия намуда, ғояҳои ватандӯстиву соҳибдавлатиро дар онҳо ташаккул медиҳад ва дар роҳи фарзанди шоистаи замон ба камол расидани онҳо нақши бузург дорад.

Аҳамияти илмӣ, амалӣ, иқтисодӣ ва иҷтимоии диссертатсия дар фаъолиятҳои тарбиявӣ беруназсинфӣ, хусусият, методу восита ва намудҳои тарбияи ватандӯстии хонандагони муассисаҳои таҳсилоти миёнаи умумии кишвар истифода гардида, ба ташаккули худогоҳиву худшиносӣ, ватанпарварӣ ва ифтихор аз ватани худ қардани наврасону ҷавонони мамлакат мусоидат мекунад.

Таълифоте, ки диссертант қардааст, пурра мазмунӣ диссертатсияро инъикос менамоянд. Ва дар амалияи муассисаҳои таҳсилоти миёнаи умумӣ чун раҳнамо истифода мегарданд.

Диссертатсия ва автореферат дар робита ба талаботи дастурамал оид ба тартиби ба расмиятдарории диссертатсия, автореферати диссертатсия ва дигар маводди илмӣ (фармоиши раиси Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 27 декабри соли 2024, №493) омода қарда шудааст.

Автореферат, ки аз диссертатсия бармеояд, ба талаботи Тартиби додани дараҷаҳои илмӣ, ки бо қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 30.06.2021, №267 тасдиқ шудааст ҷавобгӯ мебошад.

Сарфи назар аз дастовардҳои илмӣ- таҳқиқотӣ дар диссертатсия ва автореферати он қамбудҳо ба назар мерасанд, ки баёни онҳо ҳеҷ гоҳ ба

арзиши илмӣ рисола таъсир намерасонад ва ислоҳи онҳо ба беҳ гардидани сифати таҳқиқот мусоидат мекунад.

1. Хуб мешуд, агар унвонҷӯ дар диссертатсия дар бораи қаҳрамонони халқи тоҷик, ки образи онҳо дар достону ривоятҳои халқӣ инъикос ёфтаанд, бештар маълумот меод.

2. Ба мақсад мувофиқ набуд, агар доктари дараҷаи илмӣ дар диссертатсия дар бораи лоиҳаҳо ва чорабинӣҳо, ки тарбияи ватандӯстии наврасону ҷавонро таҳким бахшидаву таъмин мекуанд, бештар маълумот меод.

3. Ба мақсад мувофиқ аст, агар унвонҷӯ ғалатҳои имлоиву техникаи диссертатсия ва авторефератро ислоҳ наояд.

ХУЛОСА

Диссертатсияи Суриева Шакармо Чоршанбиевна, ки ба “Тарбияи ватандӯстии хонандагонӣ муассисаҳои таҳсилоти миёнаи умумӣ зимни омӯзиши асари бунёди “Тоҷикон”-и академик Бобочон Ғафуров” бахшида шудааст, аз ҷониби муҳаққиқ мустақилона иҷро шуда, аз нигоҳи илмӣ методӣ асоснок гардидааст.

Ҳаҷми рисола ба меъёр ва талаботи муқарраршуда ҷавобгӯ буда, автореферат мазмунӣ асосӣ диссертатсияро инъикос менаояд.

Диссертатсия ба талаботи ба талаботи Тартиби додани дараҷаҳои илмӣ (қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 30 июни соли 2021, автореферати диссертатсия (қарори Раёсати Комиссияи олии аттестатсионӣ назди Президенти Тоҷикистон аз 3 марти соли 2021, № 3) мувофиқат карда, муаллифи он Суриева Шакармо Чоршанбиевна ба дараҷаи илмӣ номзади илмҳои педагогӣ аз рӯйи ихтисоси 13.00.01 - Педагогикаи умумӣ, таърихи педагогика ва таҳсилот сазовор аст.

Муқарризи расмӣ: номзади илмҳои
педагогӣ, саромӯзгори кафедраи
таҳсилоти томактабӣ ва қисми иҷтимоӣ

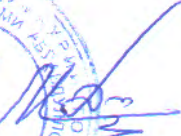
Донишгоҳи давлатии Кӯлоб
ба номи Абуабдуллоҳи Рӯдакӣ
26.01.2026.

Саодати Раҳмоналӣ

Имзои С. Раҳмоналиро тасдиқ мекунам.

Сардори раёсати кадрҳо ва корҳои
махсуси Донишгоҳи давлатии Кӯлоб
ба номи Абуабдуллоҳи Рӯдакӣ

Давлатов М. А.

Маълумот барои тамос:

735360, Ҷумҳурии Тоҷикистон, ш.Кӯлоб, кӯчаи Сангак Сафаров 21.
Тел: 988414661; E-mail: info@kgu.ti.